

I takt med den tekniske udvikling har behovet for beskyttelse bredt sig fra ophavsrettens kerneområde - beskyttelsen af litteratur, musik og kunst - til beskyttelse af forskellige former for formidlende og producerende indsatser som fx beskyttelse af udøvende kunstnere, pladeproducenter og radiofonier m.v. Senest er også mere teknisk betonedede frembringelser som edb-programmer og databaser blevet inddraget under den ophavsretlige beskyttelse.

Samlet tjener ophavsretten i dag som det juridiske grundlag for omsætningen af milliardbeløb, fx i handelen med rettigheder vedrørende udsendelse i radio og fjernsyn, grammofonplader, edb-programmer, video og i stadig stigende grad også digital lagring og levering af alle typer værker og kunstneriske præstationer i digital form.

2.2. Ophavsrettens samfundsmæssige betydning.

Den ophavsretlige regulering har samfundsmæssigt to sider.

Den ene side er, at samfundet finder en interesse i at have et sæt regler, der sikrer kunstnerne vederlag for deres indsats, fordi dette giver de kreative kræfter tilskyndelse til ny produktion og ny udbredelse af værker.

Den anden side er hensynet til »brugerne«. Det er ikke i samfundets interesse, at der opstilles et så stærkt værn omkring eneretten, at dette vanskeliggør eller umuliggør enhver disposition fra anden side over én gang skabte og udbredte værker. Det er derfor vigtigt i ophavsretten at indkredse tilfælde, hvor andre uden at de grundliggende formål med den ophavsretlige beskyttelse lider skade frit bør kunne tilægge sig eller nyttiggøre frugten af deres arbejde, og hvor dette ikke er tilfældet i lovgivningen at anvise løsningsmuligheder med hensyn til den praktiske retlighedsklarering. Denne balance mellem eneretten og samfundsmæssigt nødvendige indskrænkninger i denne må udformes i lyset af den til enhver tid pågående tekniske udvikling.

2.3. Ophavsrettens internationale karakter.

Ophavsretten har et stærkt internationalt præg. Efter historisk at have haft sit udspring i nationale territorialt givne bogtrykkerprivilegier og lignende har ophavsretten siden 1886 været reguleret gennem en række multilaterale konventioner. Disse konventioner forpligter i betydeligt omfang Danmark til at anvende den danske ophavsretslovs bestemmelser også på værker og præstationer med oprindelse i andre lande, som har tiltrådt de samme konventioner. Sam-

tidig stilles der i konventionerne minimumskrav med hensyn til beskyttelsen, som medlemslandene er forpligtet til at respektere.

Den vigtigste konvention er Bernerkonventionen af 1886, som internationalt regulerer beskyttelsen af litterære og kunstneriske værker. Denne konvention er i lyset af den teknologiske udvikling siden 1886 gennemsnitligt blevet revideret hvert 20. år. Den seneste version er fra 1971 og blev tiltrådt af Danmark i 1979. Konventionen er tiltrådt af 109 stater, heriblandt alle EU-lande, Japan, USA og senest også Den Russiske Føderation.

En anden vigtig konvention er Romkonventionen af 1961 om beskyttelse af udøvende kunstnere, fonogramfremstillere og radio- og fjernsynsforetagender. Denne konvention er tiltrådt af 55 lande, deriblandt de nordiske lande, stort set alle EU-lande, Japan, men ikke af USA.

Ophavsrettens stigende økonomiske og dermed også handelspolitiske betydning understreges ved, at Bernerkonventionen og Romkonventionen i 1994 blev medtaget som en integreret del af den såkaldte TRIPS-aftale (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) inden for Verdenshandelsorganisationen WTO.

Senest er der på en diplomatisk konference i december 1996 inden for WIPO (World Intellectual Property Organization) opnået enighed om 2 nye traktater med særlig betydning for det digitale område. Det drejer sig om WIPO Copyright Treaty og WIPO Performances and Phonograms Treaty. I disse traktater blev det blandt andet præciseret, at retlighedshaverne skal have en eneret til at stille deres frembringelser til rådighed for almenheden i forbindelse med interaktive tjenester. Traktaterne forventes ratificeret af EU-landene i løbet af 1998-99.

Ud over det multilaterale samarbejde er der siden midten af 1980'erne gennemført en lovharmonisering inden for EU. Resultatet af dette arbejde er indtil videre 5 direktiver: Edb-programdirektivet (1991), udlåns- og udlejningsdirektivet (1992), satellit- og kabeldirektivet (1993), direktivet om beskyttelsestid (1993) og direktivet om databaser (1996), som foreslås gennemført i dansk lovgivning ved nærværende lovforslag.

Sammenfattende er ophavsretsområdet således underkastet en omfattende international regulering bestående af flere lag af multilaterale traktater m.v., som sætter bindende globale og regionale standarder på området.